

De visie in het kort

Randstad: topregio in Europa

Internationaal excelleren met topfuncties, krachtige steden en een duurzame en veilige groenblauwe delta

Achteruitgang van leefbaarheid, klimaatverandering, bereikbaarheidsproblemen, een aanhoudend grote ruimtevraag en druk op onze concurrentiepositie maken versterking van de Randstad voor de lange termijn noodzakelijk. Het kabinet heeft hoge ambities en wil dat de Randstad zich ontwikkelt tot een topregio in Europa. Met deze 'Structuurvisie Randstad 2040' die Minister Cramer (VROM) presenteert, geeft het kabinet antwoord op deze lange termijnopgaven. Daarbij kiest het kabinet voor een kwaliteitsstrategie. De visie maakt deel uit van het Programma Randstad Urgent, dat door Minister Eurlings wordt gecoördineerd. Om ervoor te zorgen dat deze visie ook tot concrete resultaten leidt, start dit najaar een onderzoek naar de wenselijkheid van een nieuwe generatie ruimtelijke sleutelprojecten ('Randstad Sleutelprojecten') voor na 2020.

Veilige, klimaatbestendige en groenblauwe delta Kustversterking en ingrepen in de waterhuishouding zijn nodig om van de Randstad een klimaatbestendige en veilige delta te maken. Als dat goed gebeurt, is er volgens het kabinet geen reden om terughoudend te zijn met investeringen in de Randstad en uit te wijken naar hogere delen in Nederland. Integendeel, het kabinet vindt dat voor de komende eeuw geen reële optie en wil blijven investeren in een veilige delta. Dit betekent wel dat de mogelijkheden en beperkingen van de wateropgaven, sterker dan nu mee gaan wegen bij de locatiekeuzen en inrichting van gebieden. Verkend wordt hoe knelpunten bij onder meer Rotterdam en Dordrecht kunnen worden opgelost. Nederland zou zich met zo'n klimaatbestendige, duurzame delta ook internationaal kunnen profileren. Innovaties op het gebied van waterkeringen, waterhuishouding en mogelijk ook wat betreft landschap en wonen op en bij het water kunnen een exportproduct worden.

Het kabinet wil de grotere eenheden van water, natuur en landschap op (inter)nationaal niveau meer in samenhang bezien en beter met elkaar verbinden. Zo wordt in de periode tot 2040 het Groene Hart uit zijn isolement bevrijd en krijgt het betere aansluitingen op het IJsselmeer, de Noordzee en de Zeeuwse wateren. Landinwaarts wordt op termijn gewerkt aan een betere verbinding met de Utrechtse Heuvelrug, het rivierengebied en de Hoeksche Waard. Zo ontstaat een "Groenblauwe Delta". Bij de grote steden is een groot tekort aan toegankelijk recreatief groen. "Metropolitane parken" kunnen daarop, als toegankelijke recreatieruimten voor de stedelingen, het antwoord zijn. Hieraan wordt al in een uitvoeringsalliantie gewerkt. Ook de ontwikkeling van kleine aantallen 'groene woon- en werkmilieus' kan bijdragen aan kwaliteitsverbetering van het Groene Hart.

Wat sterk is sterker maken

Voortbouwend op een concurrerend vestigingsklimaat voor ondernemers kiest het kabinet ervoor om sterker te maken wat al sterk is. De vooraanstaande metropolitane positie van Amsterdam en de specifieke internationaal krachtige functies van met name Rotterdam, Den Haag en Utrecht, onze (lucht) havens en greenports wil het kabinet benutten en versterken om de Randstad internationaal tot een topregio te maken. Daarbij passen ook robuuste en goede internationale ver-

bindingen over spoor en weg en verbetering van de regionale bereikbaarheid. Deze inzet op de metropolitane kansen van de regio Amsterdam in samenspel met de topfuncties in Rotterdam, Den Haag en Utrecht komt de gehele Randstad ten goede. En wat goed is voor de Randstad, is goed voor Nederland. Met het wegvallen van nationale grenzen, ontwikkelen steden en hun regio's zich tot de motor van de wereldeconomie en tot broedplaatsen van vernieuwing van producten en diensten. Voor de steden en regio's in de Randstad is het daarom van belang om al bestaande, specifieke kwaliteiten te vergroten, potenties te benutten in relatie met de bestaande internationale krachten, de stedelijke economie te versterken en een internationaal onderscheidende identiteit te ontwikkelen. Het kabinet wil daaraan bijdragen.

Wonen en werken

Tot 2040 zijn er ten minste circa 500.000 nieuwe woningen nodig in de Randstad. En er is kans dat de groei nog hoger uitvalt. "Al met al moet voor tien tot twintig keer de omvang van Amersfoort ruimte worden gevonden binnen en buiten de bestaande bebouwingscontouren", aldus het kabinet. Het denkt dat deze kwalitatieve en kwantitatieve opgave op diverse manieren kan worden aangepakt en beantwoord. Allereerst door sterke verdichting en herstructurering van verouderde woon-werklocaties in de steden en transformatie van in onbruik geraakte terreinen tot nieuwe stedelijke gebieden met een woon-/werkfunctie. Als voorbeelden van mogelijke binnenstedelijke locaties noemt het kabinet onder meer de noordelijke IJ-oever (Amsterdam) en Stadshavens (Rotterdam), maar ook de Binckhorst (Den Haag), Cartesiusdriehoek en Merwedekanaalzone (Utrecht). Het kabinet noemt ook de streek tussen Rotterdam en Dordrecht (Deltapoort) als mogelijke grootschalige transformatieopgave. Als het betrokken partijen lukt de verdichting en herstructurering in de bestaande steden vorm te geven, zijn pas na 2030 nieuwe, grootschalige uitbreidingslocaties nodig. En dan alleen als de groei substantieel hoger is dan de trend in de afgelopen jaren. Het kabinet gaat er daarbij vanuit dat de bestaande afspraken over de woningbouwopgave tot 2030 worden gerealiseerd. Onderdeel daarvan is de ontwikkeling van de schaalessprong van Almere (60.000 woningen tot 2030, inclusief bereikbaarheidsmaatregelen) en van een aantal andere 'Nota Ruimte-locaties' zoals in de Haarlemmermeer/Bollenstreek.

De “bundelingsgebieden” rond de steden die de Nota Ruimte al aanwees als ruimte voor nieuwbouw, kunnen ook voor de langere termijn in belangrijke mate in de behoefte aan uitbreiding van woon- en werkruimte voorzien. Daar kunnen zowel de hoogstedelijke als meer landelijke woonmilieus worden gerealiseerd waarnaar naar verwachting een grote vraag is de komende decennia. Hierbij is wel extra inzet in de bestaande steden nodig. Realisatie van nieuwe woningbouw in de steden draagt namelijk bij aan de vitaliteit en kracht van de steden en verkleint de ruimtelijke druk op het landschap. De woningmarkt eist dat diverse woonmilieus – van binnenstedelijk tot suburbaan – gelijktijdig en op meer locaties worden aangeboden om risico’s te spreiden en om in te kunnen spelen op uiteenlopende woonwensen. De woningbouwprogramma’s voor de noordelijke en zuidelijke Randstad moeten beide dan ook bewust opgebouwd worden uit een combinatie van diverse binnenstedelijke locaties, uitleglocaties en enkele kleine verspreide locaties.

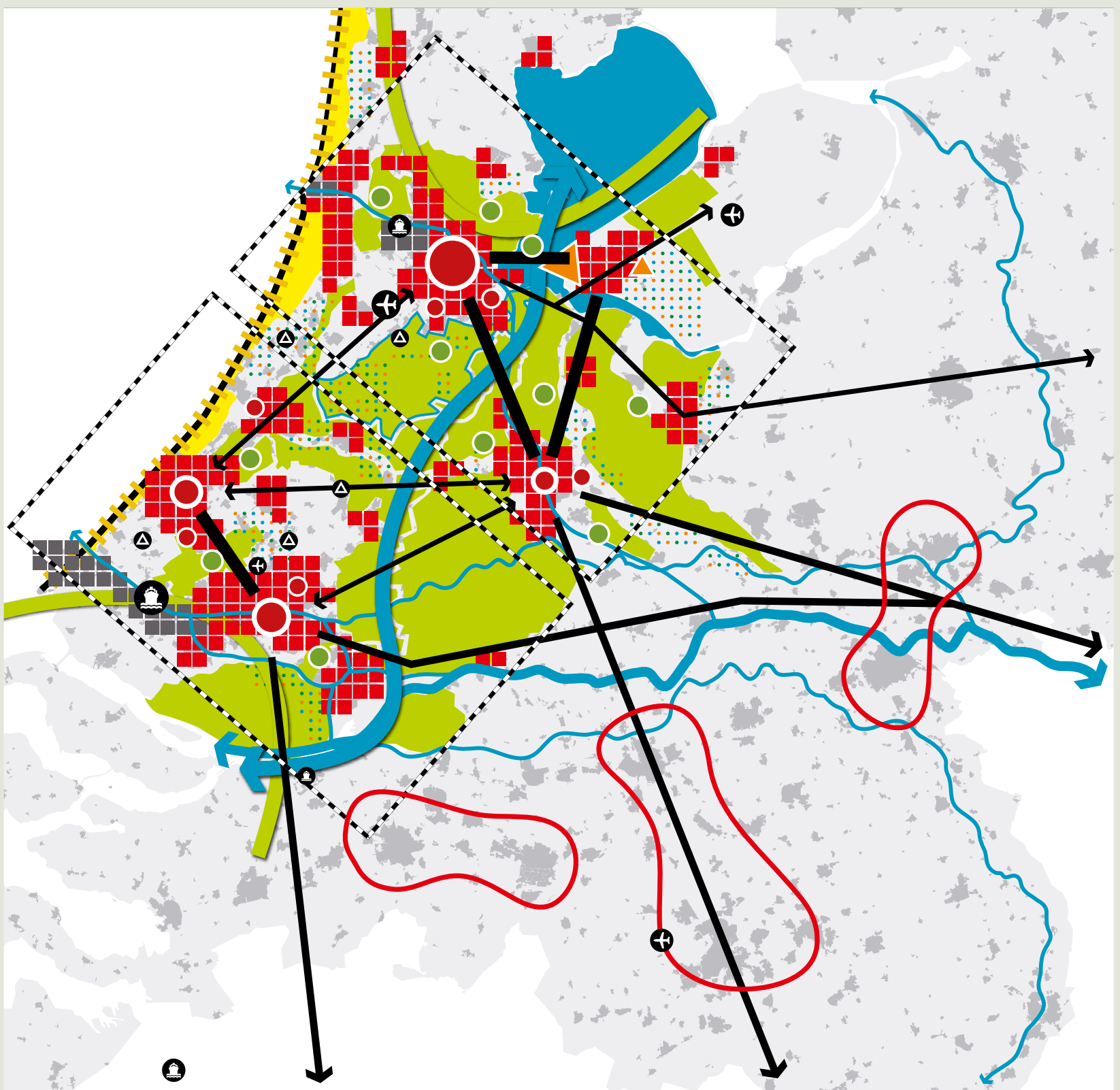
Voor de korte termijn is het belangrijk de afspraken die in het verlengde van de Nota Ruimte zijn gemaakt over woningbouw-aantallen en locaties binnen en buiten de bestaande steden waar te maken. Dit levert een groter en kwalitatief beter aanbod op met name in een aantal gespannen woningmarkten in de Randstad (zoals Leiden, Utrecht, Amsterdam) en draagt bij aan de verbetering van de doorstroming op de woningmarkt. Er is in deze afspraken geanticipeerd op een grote behoefte aan nieuwe woningen tot 2030. Nieuwe locaties zijn dan ook voorlopig niet nodig, tenzij de groei in de praktijk beduidend hoger zou uitvallen dan nu geraamd. Mocht dat op termijn toch aan de orde komen, dan geeft deze structuurvisie aan welke redeneerfolgorde gevolgd zou moeten worden: eerst binnen bestaand bebouwd gebied, dan in aansluiting op de steden in de (noordelijke en zuidelijke) Randstad op relatief hoog gelegen locaties die gunstig liggen ten opzichte van de infrastructuur en pas dan op verder weg gelegen plekken. Vanaf 2030 zal deze redeneerlijn sowieso moeten worden gevolgd.

Bij deze inzet is zeewaartse verstedelijking bijvoorbeeld op een eventueel verbrede kust of op eilanden voor de kust niet wenselijk. Het kabinet erkent dat een verbrede kust op langere termijn nodig kan zijn voor de veiligheid en wellicht

kansen biedt voor andere doeleinden. Daarbij kan gedacht worden aan benutting voor economisch-maatschappelijke doeleinden, zoals energieproductie en – opslag en experimenteerruimte voor innovatieve sectoren. Het kabinet heeft het bedrijfsleven uitgedaagd om met interessante voorstellen te komen. Het Innovatieplatform vervult hier een makelaarsrol en zal begin 2009 het kabinet hierover adviseren. Maar het kabinet wil een eventueel verbrede kust niet benutten voor wonen en werken. Verstedelijking op zo’n kustuitbreiding verkleint de druk op binnenstedelijke verdichting, sluit niet goed aan op het wegen- en spoorwegennet en doet afbreuk aan de landschappelijke kwaliteiten en natuurwaarden van de kust. Bovendien legt dit beslag op middelen die hard nodig zijn om de kracht van de steden te versterken. Ook grootschalig bouwen in gebieden die grenzen aan de buitenkant van de Randstad, zoals de Gelderse Vallei, wijst het kabinet met oog op de grote verplaatsingsafstanden en negatieve milieueffecten in beginsel af.

Ruimtelijke ontwikkeling en betere bereikbaarheid gaan hand in hand

In samenhang met de verstedelijking heeft de bereikbaarheid in de noordelijke en zuidelijke Randstad een aanpak nodig die meer gericht is op kwaliteit. Het beter functioneren van de woningmarkt en de bereikbaarheid behoren tot de grootste opgaven in de Randstad. Sterkere verdichting en centrumvorming moeten het mogelijk maken om het openbaar vervoer beter te benutten en te laten aansluiten op het autogebruik. Investeren in openbaar vervoer, in wegen en het bouwen bij stations hangen in de visie van het kabinet nauw met elkaar samen. In de regio’s rond de steden zijn de problemen het grootst en verwacht het kabinet het grootste rendement van investeringen. Het kabinet wil op termijn vooral de verbindingen binnen de regio’s Amsterdam-Almere-Utrecht en Rotterdam-Den Haag verbeteren, waardoor deze sterker als een geheel kunnen functioneren. Snellere en betere verbindingen maken meer interactie mogelijk tussen de diverse woon- en werkomgevingen en dat komt de dynamiek van economie van de Randstad ten goede. Het kabinet haalt hiervoor haar inspiratie uit projecten als Stedenbaan, Randstadrail en de Zuidtangent.

Kaart 0.
Vereenvoudigd ruimtelijk ontwikkelingsperspectief

Daarnaast wil het kabinet inzetten op het verbeteren van de internationale verbindingen. Aandacht gaat uit naar een sterkere verankering in het internationale spoornetwerk. De Randstad mag in 2040 geen eindpunt zijn in het internationale netwerk van snelle treinen. Dat bedreigt de internationale concurrentiepositie. Het kabinet kiest voor goede robuuste nationale en internationale verbindingen (weg en spoor) met een focus op de corridors naar het zuiden, oosten en zuid-oosten. Er zal binnen de vastgestelde kaders van het Infrafonds met name geïnvesteerd moeten worden op of rondom de hoofdverbindingssassen in de Randstad en in de uitlopers van de Randstad en richting Zuid- en Oost-Nederland. Het kabinet geeft op het bestaande spoor zoveel mogelijk vrij pad aan de ICE richting Keulen. Het zal op termijn bekijken of aanpassingen nodig zijn op de internationale hoofdverbindingssassen waarbij te denken valt aan een verbeterde goederenverbinding Rotterdam-Antwerpen (Robel) en een verbeterde internationale treindienst via Eindhoven in zuidoostelijke richting. Het kabinet wil de ruimtelijk-economische dynamiek en investeringen in bereikbaarheid goed op elkaar afstemmen met name in zuidwestelijke richting (de A4-zone Amsterdam-Antwerpen) en in zuidoostelijke richting (de A2-zone via Utrecht en Eindhoven naar Luik en via de A12 en A15 richting Arnhem en Nijmegen). Ook wordt het versterken van Schiphol, als vitale internationale "hub", een centrale opgave genoemd. In dat verband en gerelateerd aan de ruimtelijk-economische dynamiek brengt het kabinet in deze visie onder meer de mogelijkheden van de vliegvelden Lelystad en Eindhoven in beeld. Een besluit hierover volgt in de luchtvaartnota die eind 2008 / begin 2009 zal worden vastgesteld door het kabinet. Investeringen in de infrastructuur moeten hand in hand gaan met versterking van de samenwerking van de havens en luchthavens. Goede afstemming en samenwerking voor wat betreft de verdere ontwikkeling van een aantal krachtige functies en potenties is nodig om zowel de steden als de Randstad als geheel een goede positie te geven in de internationale concurrentie.

Het belang van 'sleutelprojecten' en 'uitvoeringsallianties'

Op de door het kabinet gemaakte keuzes in deze visie rust een financieel voorbehoud. Voor een visie gericht op 2040 is het namelijk niet mogelijk nu al de financiële consequenties vast te leggen. Definitieve vaststelling van projecten is altijd

afhankelijk van besluitvorming door dit kabinet en volgende kabinetten. Het kabinet zal een evaluatie doen naar de bestuurlijke, financiële en inhoudelijke effectiviteit van de afgeronde en huidige sleutelprojecten voorafgaand aan een verkenning naar eventueel op te starten 'Randstad Sleutelprojecten'. Het kabinet denkt daarbij aan een uiterst selectief aantal substantiële projecten met een grote nationale betekenis, internationale uitstraling in ruimtelijk-fysieke én functionele zin en een integraal karakter, in aansluiting op de opgaven, leidende principes en keuzes in deze visie. Op basis van de uitkomsten van het genoemde onderzoek zal het kabinet beslissen of het de verkenning daadwerkelijk start. Het kabinet wil internationale evenementen stimuleren. Die dragen bij aan het benodigde elan en bieden de kans gewenste ruimtelijke ontwikkelingen te versnellen. Het kabinet ziet bijvoorbeeld een mogelijke meerwaarde door de Olympische Spelen in 2028 naar Nederland te halen.

Het kabinet realiseert zich dat het de ambities niet alleen kan waarmaken. 'Uitvoeringsallianties' van overheden, marktpartijen, maatschappelijke partijen en burgers zullen gezamenlijk de uitvoering op moeten pakken. In aansluiting op de visie is al met een vijftal van dergelijke allianties gestart, voor onder meer metropolitane parken, havensamenwerking en stedelijke transformatie. Het kabinet geeft met de uitvoering van deze visie het goede voorbeeld en is bereid beleid en instrumenten aan te passen wanneer dat in de praktijk nodig blijkt om de slagkracht van overheid, markt en maatschappij te vergroten.